

Trudne sprawy. Próba naprawy stosunków Korei Południowej z Japonią

Oskar Pietrewicz

W dniach 16–17 marca prezydent Yoon Suk-yeol przebywał w Tokio, gdzie spotkał się z premierem Kishidą Fumio. Pierwsza od ponad 11 lat wizyta prezydenta Korei Płd. w Japonii miała służyć zażegnaniu sporów historycznych, politycznych i gospodarczych. Zniesienie restrykcji handlowych i zacieśnienie współpracy obu państw – sojuszników USA – w wymiarze bezpieczeństwa wzmacniają Stany Zjednoczone w ich rywalizacji z Chinami. Trwałą poprawę w stosunkach Korei Płd. z Japonią utrudni jednak skala nierozwiązanych problemów i brak poparcia południowokoreańskiego społeczeństwa dla koncyliacyjnej polityki Yoona.

W ostatnich latach doszło do [zaostżenia sporów historycznych, politycznych i gospodarczych między Japonią a Koreą Płd.](#) Jego zarzewiem była decyzja południowokoreańskiego Sądu Najwyższego, który w 2018 r. nakazał dwóm japońskim firmom, Mitsubishi Heavy Industries i Nippon Steel Corporation, wypłatę odszkodowań dla koreańskich robotników przymusowych, którzy pracowali dla tych firm podczas japońskiej okupacji Korei w latach 1910–1945. Rząd Japonii zakazał firmom wypłaty zadośćuczynień, argumentując, że problem odszkodowań indywidualnych został uregulowany w traktacie o normalizacji stosunków dwustronnych z 1965 r. Japońskie władze przeniosły ponadto spór na płaszczyznę handlową, wprowadzając w 2019 r. ograniczenia w eksporcie do Korei Płd. wybranych materiałów potrzebnych do produkcji m.in. chipów. Władze Korei Płd. zaskarżyły działania Japonii do Światowej Organizacji Handlu (WTO). Doszło też do bojkotu japońskich towarów i odwołania wyjazdów koreańskich turystów. Oba państwa usunęły też drugie z list preferencyjnie traktowanych partnerów handlowych, co spowolniło dostawy materiałów w sektorze technologicznym. W wymiarze politycznym strony unikały spotkań nawet na forach wielostronnych, a Korea Płd. zawiesiła funkcjonowanie bilateralnej umowy o wymianie informacji wywiadowczych (GSOMIA).

Działania na rzecz poprawy stosunków. W trakcie [kampanii przed wyborami prezydenckimi w Korei Płd. w marcu 2022 r.](#)

kandydat konserwatystów Yoon Suk-yeol podkreślał potrzebę poprawy stosunków z Japonią. Wskazywał na wspólne wartości i interesy oraz konieczność pogłębienia trójstronnej współpracy Korei Płd. z USA i Japonią w dziedzinie bezpieczeństwa. Po objęciu urzędu Yoon i jego administracja podjęli działania w celu zażegnania sporów z Japonią. Służyły temu wizyty wysokich rangą urzędników południowokoreańskich w Japonii oraz spotkania dyplomatów i szefów rządów przy okazji wydarzeń wielostronnych (np. [szczytu NATO w Madrycie w czerwcu ub.r.](#)). Koreę Płd. do dialogu z Japonią nakłaniały USA, zainteresowane zacieśnieniem współpracy trójstronnej z azjatyckimi sojusznikami w reakcji na [pogłębienie relacji Chin z Rosją](#) oraz nasilenie [aktywności rakietowej Korei Płn.](#) Wola współpracy z Japonią znalazła też odzwierciedlenie w przedstawionej w 2022 r. [strategii Korei Płd. wobec Indo-Pacyfiku.](#)

Na początku marca br. administracja Yoona przedstawiła propozycję rozwiązania sporu w sprawie zadośćuczynienia koreańskim robotnikom przymusowym. Zaproponowała, że publiczna południowokoreańska fundacja wypłaci odszkodowania 15 poszkodowanym i ich rodzinom, którzy wygrali sprawy sądowe przeciwko Mitsubishi Heavy Industries i Nippon Steel Corporation. Darowizny mają wpłacać południowokoreańskie firmy prywatne, które skorzystały finansowo na traktacie z 1965 r. (na jego mocy Japonia

wypłaciła Korei Płd. 800 mln dol. reparacji w formie darowizn i pożyczek). Dobrowolne wpłaty mogą też uiszczać japońskie firmy.

Propozycja Korei Płd. spotkała się z pozytywną reakcją rządu Kishidy Fumio i utorowała drogę do wizyty Yoona w Tokio. Podczas spotkania przywódcy zobowiązali się przywrócić funkcjonowanie umowy GSOMIA, wznowić regularne spotkania dwustronne wysokiego szczebla i zacieśnić współpracę w sprawie zagrożeń ze strony KRLD. Japonia zniosła ponadto środki kontroli eksportu w handlu z Koreą Płd., a ta wycofała skargę złożoną w WTO. Strony zapowiedziały też wzajemne przywrócenie preferencyjnych statusów handlowych oraz uruchomienie dialogu na temat bezpieczeństwa ekonomicznego. Stowarzyszenia przemysłowe z obu państw powołały też fundusz na rzecz wspierania współpracy gospodarczej i kontaktów między młodzieżą z obu państw. Kishida zaprosił ponadto Yoona do udziału w szczycie G7, który odbędzie się w maju w Hiroszimie.

Wyzwania. Koncyliacyjna postawa administracji Yoona nie zyskała aprobaty południowokoreańskiego społeczeństwa. Żyjące ofiary pracy przymusowej odrzuciły propozycję rządu, zastrzegając, że nie przyjmą pieniędzy, które nie pochodzą od japońskich firm. W sondażach średnio 60% ankietowanych negatywnie oceniło rezultaty szczytu Yoon–Kishida, podobnie jak rządową propozycję rozwiązania sporów historycznych. Mająca większość w parlamencie opozycyjna Partia Demokratyczna oskarża Yoona o „służalczą” politykę względem Japonii.

Poprawa wzajemnych stosunków będzie utrudniona ze względu na wiele kwestii spornych, których nie poruszono podczas spotkania Kishidy z Yoonem. Jedną z nich są odszkodowania dla koreańskich niewolnic seksualnych gwałconych przez japońskich żołnierzy. Zgodnie z umową zawartą w 2015 r. przez rządy Abe Shinzo i Park Geun-hye sprawa ta miała być „ostatecznie rozwiązana”, a rekompensaty dla ofiar wypłacone przez ustanowioną przez rząd Korei Płd. Fundację Pojednania i Uzdrawienia, do której 9 mln dol. przekazał rząd Japonii. W 2018 r. administracja poprzedniego prezydenta Korei Płd. Moon Jae-ina rozwiązała jednak fundację, argumentując, że porozumienie było pochopnie zawarte bez konsultacji z ofiarami. Japonia uznała to działanie za bezprawne i oskarża Koreę Płd. o niewywiązanie się z umowy. Innym problemem jest spór terytorialny o wyspy Dokdo (jap. Takeshima), nad którymi kontrolę sprawuje Korea Płd., ale Japonia rości do nich prawo. Korea Płd. zgłasza też zastrzeżenia wobec japońskich planów wypuszczenia do morza radioaktywnej wody z elektrowni atomowej w Fukushima.

Dialogu nie ułatwia niechęć władz Japonii do zmierzania się z trudnymi kwestiami historycznymi. Podczas spotkania z Yoonem Kishida nie przeprosił za krzywdy wyrządzone Koreańczykom, powołując się tylko ogólnikowo na przeprosiny poprzednich rządów. Oburzenie Korei Płd. budzi też dalsze wybielanie historii przez Japonię. W podręcznikach

szkolnych, zatwierdzonych pod koniec marca przez japońskie ministerstwo edukacji, znalazły się m.in. twierdzenia o „dobrowolnym” charakterze pracy koreańskich robotników przymusowych.

Wnioski i perspektywy. Działania rządów Korei Płd. i Japonii dają szansę na normalizację relacji politycznych obu państw i wzmocnienie ich współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa, zwłaszcza wobec zagrożeń ze strony Korei Płn. Zniesienie restrykcji w kontaktach handlowych stwarza też możliwość intensyfikacji powiązań gospodarczych. Kręgi biznesowe z obu państw liczą m.in. na współpracę w celu wzmocnienia odporności łańcuchów dostaw półprzewodników. Rozbudowa kompleksu fabryk w japońskiej prefekturze Kumamoto i zapowiedź budowy największego na świecie klastra przemysłowego w południowokoreańskiej prowincji Gyonggi wskazują równocześnie, że Japonia i Korea Płd. będą rywalizować w zakresie produkcji chipów.

Szczyt Kishida–Yoon spotkał się z bardzo pozytywną reakcją administracji Joe Bidena. Potwierdza to, że w interesie USA jest wzmocnienie współpracy między ich sojusznikami, potrzebnej w kontekście rywalizacji Stanów Zjednoczonych z Chinami. Wykorzystując poprawę w stosunkach Japonii z Koreą Płd., USA będą rozwijać trójstronną współpracę na rzecz bezpieczeństwa, co może doprowadzić do poszerzenia zakresu manewrów i powołania grupy konsultacyjnej w sprawie rozszerzonego odstraszenia nuklearnego. Choć rząd Yoona prowadzi [politykę przychylną USA](#), nie chce konfrontować się z ChRL. Dlatego zasygnalizował wolę wznowienia corocznych spotkań szefów rządów Korei Płd., Japonii i Chin, które były organizowane w latach 2008–2019. W zamian za ugodową postawę wobec Japonii Korea Płd. może ponadto liczyć na wzmocnienie swojej pozycji w relacjach gospodarczych z USA, w tym uzyskanie dla południowokoreańskich firm wyłączeń z regulacji [CHIPS Act](#).

Trwała poprawa stosunków Japonii z Koreą Płd. będzie wymagała konsekwentnych działań kolejnych rządów, m.in. w zakresie edukacji, w celu osiągnięcia akceptowanego społecznie kompromisu. Utrudni ją zarówno postawa japońskich władz w kwestiach historycznych, jak i głęboka polaryzacja polityczna w Korei Płd. Opozycja będzie wykorzystywać antyjapońskie resentymy do wzmocnienia swojej pozycji przed wyborami parlamentarnymi w 2024 r. i prezydenckimi w 2026 r. Wybór liberalnego polityka na stanowisko prezydenta może, podobnie jak w 2017 r., zaowocować porzuceniem ugodowej postawy wobec Japonii.

Poprawa relacji Japonii z Koreą Płd. jest korzystna politycznie dla UE i NATO, dla których państwa te są głównymi azjatyckimi [partnerami](#), podzielającymi przywiązanie do porządku międzynarodowego opartego na prawie. Gospodarczo wyzwaniem dla UE mogą być deklarowane przez Koreę Płd. i Japonię wspólne zabiegi o wyłączenie z regulacji tzw. [granicznego podatku węglowego](#).